Delphi **Pronoia**

METODIX

Metodix.
Road to Futures

ANVÄNDARGUIDE

# Referens

Delfi-ekosystemet — användarguider

Svenska

Version 1.0 · 2026-11-10

Kontaktperson: Hannu Linturi · hannu.linturi@gmail.com

# Innehåll

**REFERENS**


**Ordlista** . . . 3

**Vanliga frågor (FAQ)** . . . 7

**Snabbguider per roll** . . . 9

- Forskare / planerare . . . 9
- Facilitator . . . 9
- Utvecklarpartner . . . 9
- Panelist . . . 10
- Beslutsfattare / intressent . . . 10

**Bilder och fördjupning** . . . 11

- Presentationsbilder . . . 11
- Genomarbetat exempel . . . 11

Planering (DPE) Facilitering (Pronoia) Analys (DAE) · forskare, facilitator, utvecklarpartner, analytiker

# Ordlista

Planering (DPE) Facilitering (Pronoia) Analys (DAE)

**Abduktiv tes** – en öppen, utforskande tes (E-orientering): vad som är på väg upp.

**Argument Delphi** – en variation: dialektiska teser och dialog över rundor; siktar på dissensus – kartlägger spänningar och motiveringar (ledande indikator CDI). Samma process och faser som Classic Delphi.

**Argument Simulator (Route B)** – generator av syntetiska, orienteringsmedvetna argument när ingen verklig panel finns.

**Avslutning** – studiens sista paus: facilitatorn skriver ett brev om resultaten och nästa steg, och det visas på panelistens hemsida. Inte ett tillstånd som sätts utan en uppgift som utförs.

**Barometer Delphi** – en variation: samma teser bedöms från en tidpunkt till nästa, våg för våg; förändringen över tid är fyndet (BCI). Den enda variationen där en tes kan pensioneras.

**Blind-facilitatorläge** – en inställning per panel som döljer panelisternas namn och e-postadresser för hela studieteamet, även för ägaren. Det låses när den första mänskliga panelisten har bjudits in eller svarat. Inte detsamma som synlighetsfasen *blind*.

**Classic Delphi** – en variation: samma process och faser som Argument Delphi; siktar på motiverad konsensus och mäter den med konsensusindikatorer (CCI). Värdet som lagras i kontraktet är `Classical`.

**CP-0…CP-20** – DAE-pipelinens 21 checkpoints, grupperade i åtta faser.

**Dialektisk tes** – ett påstående man tar ställning till med sannolikhet och önskvärdhet (N/S/R/D).

**Dissensus** – strukturell, välförstådd oenighet; i Delfi ett lika värdefullt resultat som konsensus.

**ECI (epistemiskt täckningsindex)** – hur många av de 21 argumentcellerna (7 kunskapsbaser × 3 funktioner) som är fyllda.

**Exportkontrakt** – Pronoias validerade payload till DAE (eDelphi-CSV, Handoff Package JSON, DAE_STATE).

**Förhandsgranskning (Prova som panelist)** – facilitatorn ser enkäten med en panelists ögon under en egen förhandsgranskningsidentitet; inget sparas, och förhandsgranskaren syns inte i panelens siffror.

**Förmågebåge** – operera → delegera → system; guidernas röda tråd.

**Hemcell och tilläggsmedlemskap** – panelistens primära plats i panelmatrisen och eventuella tilläggsgrupper på samma axel; gruppens storlek räknas i personer, inte medlemskap.

**Inlåsning (lock-in)** – ett enda perspektiv som hävdar allmängiltighet och tränger ut resten.

**k-anonymitet (k = 3)** – ingen undergrupp med färre än tre personer rapporteras på gruppnivå.

**Kommensurabilitet** – tillräcklig gemensam grund för genuin dialog; paneldesignens mål (inte full konsensus).

**Korg (underlag för nästa runda)** – facilitatorns markeringar mellan rundorna; ändrar inte kommentaren och syns inte för panelen. Öppnas bredvid teseditorn som råmaterial.

**Källmaterial (proveniens)** – de inlägg som registrerats på ett teskort som dem tesen kom från; ett raderat inlägg behåller sin anteckning, innehållet töms.

**Konvergens** – positionernas tillnärmning över rundor.

**κ (kappa)** – ett mått på kodningssamstämmighet i DAE; lågt κ dirigerar till mänsklig kodning.

**Loggningspolicy** – en offentlig sida (pronoia.fi/lokikaytanto): vad som registreras i händelseloggen och vad som inte gör det, vem som ser loggen och vad tjänsteadministratören har förbundit sig till.

**Orientering (N/S/R/E/D/D+)** – studiens låsta perspektiv; bestämmer teser, paneltyp och hållning mellan rundor.

**Överlämning (handoff)** – strukturerad överföring mellan steg: Planning Handoff Package (in), exportkontrakt (ut).

**Paus** – tillståndet mellan rundor ( `round_closed` ), där facilitatorn läser diskussionen, markerar och bygger nästa runda; för panelisten ett delresultat, inte ett väntrum.

**Panelmatris** – ett tvåaxligt designat epistemiskt rum (t.ex. expertis × intressent).

**Perspektiv = position + vy** – samma fenomen ser olika ut från olika positioner; målet är att identifiera vad var och en kan/inte kan se.

**Faser (1a/1b)** – en rundas svars- (1a) och dialogfas (1b). En fas lägger till en förmåga, den tar aldrig bort någon: svarandet förblir öppet i dialogen.

**Pensionering (retiring → retired)** – ett Barometer Delphi-begrepp: en tes som förlorat sin framtidskraft arkiveras mellan vågorna. Beslutet och dess ikraftträdande är två ögonblick; den ersättande tesen namnger den som den ersatte.

**Plock** – att stjärnmärka (☆) en motivering eller kommentar som tesmaterial för nästa runda, med en motivering; ett metodiskt drag från dialog till ett nytt instrument, inte ett bokmärke.

**PHS (Perspective Health Score)** – panelmångfald på 0–12; vägleder komplettering.

**PIRE** – Pronoias orienteringsmedvetna assistent mellan rundor.

**Planning Handoff Package** – planeringens payload in i Pronoia: orientering, matris, teser, perspektivkontext.

**PQS (Panel Quality Score)** – DAE:s kvalitetspoäng för panelvalidering (CP-1).

**Pseudonym** – ett stabilt ord som namn (t.ex. Aurora); anonymt för andra, igenkännbart i dialog.

**QVG (Quality Validation Gate)** – DAE:s grind som dirigerar till mänsklig granskning när AI-validiteten inte räcker.

**Real-Time Delphi** – en variation: en runda där svarande och dialog är öppna samtidigt från början; ingen jämförelse mellan rundor (RCI). Siktet sätts tes för tes.

**Revideringsgrad** – andelen personer som ändrat ståndpunkt efter dialogen bland alla som svarat, människor och AI-panelister tillsammans; beräknas på ett ställe. Inte detsamma som antalet revideringar.

**Runda 0** – orienteringen: ett AI-stött samtal som motiverar deltagare och kartlägger fenomenet före instrumentet låses. Hör till varje variation; det enda sättet att hoppa över den är detsamma i alla.

**Synlighet (blind / efter inlämning / öppen)** – den fasvisa kontrollen av när en panelist ser andra.

**Trilogi** – en DAE-fasgrupp: innehåll, system (djup/dynamik/syfte), framtid.

**Variation** – rundornas kadens: Argument Delphi, Classic Delphi, Real-Time Delphi eller Barometer Delphi. Namnet är ett egennamn och översätts inte. `studies.variation` är sanningen, ur vilken `delphi_mode` härleds.

**Våg** – en mätning i en Barometer Delphi: samma teser bedöms på nytt, och vågorna skiljer sig bara i datum. En våg kallas inte runda, så att orden inte flyter ihop.

Planering (DPE) Facilitering (Pronoia) Analys (DAE) · forskare, facilitator, utvecklarpartner

# Vanliga frågor

### Kan jag använda bara en del av ekosystemet?

Ja. De tre produkterna fungerar tillsammans som en pipeline men också separat: du kan göra **bara en design** (DPE), driva **Pronoia utan DAE** (beskrivande rapporter), eller **analysera ett befintligt dataset med DAE**. Överlämningarna binder samman delarna när du använder dem i följd.

### Vad är skillnaden mellan Pronoia och DAE?

Pronoia är **beskrivande** (vad panelen sa och hur åsikterna rörde sig). DAE är **tolkande** (vad det betyder), under kvalitetsgrindar och mänsklig granskning. En Pronoia-rapport är DAE:s källmaterial, inte en analys.

### Behöver jag DAE för att få resultat?

Nej. Pronoia producerar beskrivande rapporter (sammanfattning, tesvisa resultatkort, rundjämförelse) i HTML/PDF/Word. De är en ordentlig sammanfattning men förblir beskrivande.

### Hur skiljer sig orientering och variation?

Orientering (N/S/R/E/D/D+) ger **perspektivet** – varifrån framtiden studeras. Variation (Argument Delphi, Classic Delphi, Real-Time Delphi, Barometer Delphi) ger **kadensen** – hur rundor rytmiseras. De är olika axlar. Classic och Argument Delphi kör samma process och skiljer sig bara i siktet (konsensus / dissensus); Real-Time Delphi kör en runda; Barometer Delphi bedömer samma teser på nytt från en våg till nästa.

### Varför är svarsfasen skyddad från andras svar?

För att skydda kärnsekvensen *oberoende omdöme → återkoppling → omprövning* från socialt tryck (förankring, flockbeteende, dominans). Standardpreseten (**Classic**, som används av både Classic Delphi och Argument Delphi) använder **efter inlämning**: ingen förankring före du binder dig, återkoppling direkt efter. Skyddet gäller seendet, inte svarandet: i dialogfasen kan en obesvarad tes fortfarande besvaras.

### Kan facilitatorn se panelisternas verkliga identiteter?

Som standard ja (för påminnelser och kvalitetskontroll). Ett **blind-facilitatorläge** per panel döljer dem, så att även facilitatorn bara ser pseudonymer. Blindläget låses när den första mänskliga panelisten har bjudits in eller svarat, så det kan inte hävas under studien. I alla lägen kan bara panelisten själv ändra sitt svar; se även Loggningspolicy.

### Hur märks AI-panelister?

Alltid och överallt: ”AI” plus en rollbeskrivning på 2–3 ord (t.ex. *AI · Ekonom*). Aldrig dold, aldrig presenterad som människa.

### Hur skyddar grupprapportering anonymiteten?

Med k-anonymitet (k = 3): undergrupper med färre än tre rapporteras inte, och regeln gäller oberoende på varje matrisaxel. På små paneler visas pulsen endast på hela panelens nivå.

### När stänger jag studien?

När panelen konvergerat, eller när dissensus är stabil och välförstådd – fler rundor skulle ge kostnad utan insikt. Läs pulsen (konvergens/dissensus per tes) före beslut.

### Är AI-assistenternas förslag färdiga slutsatser?

Nej. Generativa assistenter (t.ex. PIRE:s fördjupningsförslag) är alltid **utkast som kräver granskning** och som facilitatorn äger. Tolkning sker i DAE under kvalitetsgrindar.

Planering (DPE) Facilitering (Pronoia) Analys (DAE) · forskare, facilitator, utvecklarpartner

# Snabbguider per roll

Korta ingångar: var du börjar, de viktigaste guiderna och den enda nästa linjen vars överskridande höjer nivån.

## Forskare / planerare

Planering (DPE)

**Din uppgift:** forskningsupplägget – orientering, fenomen, panel, frågor.

**Börja:** Orientering, variation och frågearkitektur → Bygga panelen.

**Nästa linje:** från att sätta ihop en enskild studie → **Planning Handoff-pipelinen** som sår Pronoia utan ombyggnad.

## Facilitator

Facilitering (Pronoia)

**Din uppgift:** att driva Pronoia – runda 0, rundor, dialog, anonymitet, rapporter.

**Börja:** Den iterativa processen → Anonymitet. Helhetsbilden: Integrationsguide.

**Nästa linje:** från att bygga varje runda för hand → låt **PIRE föreslå** operationerna mellan rundor (du bekräftar); från att läsa beskrivande rapporter → lämna en runda till **DAE** för tolkning.

## Utvecklarpartner

Analys (DAE)

**Din uppgift:** integration, överlämningar, MCP/plugins, installation.

**Börja:** Integrationsguide (överlämningsscheman) → DAE-pipelinen → Anonymitet: datamodell.

**Nästa linje:** från att hantera enskilda överföringar → **överlämningskontrakten** (Planning Handoff Package, exportkontrakt) som nedströms verifierar automatiskt – ett felaktigt dataset kan inte slinka igenom.

## Panelist

Facilitering (Pronoia)

**Din roll:** du deltar i panelen – svarar på teserna, läser andras resonemang och reviderar din position.

**Vad du behöver veta:** du svarar oberoende först (andras svar är dolda tills du binder dig), sedan ser du en anonymiserad bild av panelen och kan kommentera och uppdatera. Du är anonym för andra under en pseudonym (t.ex. *Aurora*); facilitatorn kan se din identitet om inte blindläget är på. AI-panelister är alltid märkta ”AI”. Hemvyn visar ett ”sedan ditt senaste besök”-sammandrag – kom tillbaka och se hur panelen rörde sig.

**Nästa linje:** från ett engångssvar → **att komma tillbaka och revidera**: Delfis värde kommer från att ompröva i ljuset av andras resonemang.

→ En lätt deltagarguide finns även i appens inbyggda hjälp.

## Beslutsfattare / intressent

Analys (DAE)

**Din roll:** du läser resultaten och rapporterna som stöd för beslut – du driver inte studien själv.

**Vad du behöver veta:** skilj **beskrivande** från **tolkande**. En Pronoia-rapport berättar vad panelen sa och hur åsikterna rörde sig (fördelningar, konsensus/dissensus, argument) – det är källmaterial. En DAE-rapport tolkar: teman, scenarier, syntes under kvalitetsgrindar. **Dissensus är ett resultat**, inte ett misslyckande: stabil oenighet signalerar en verklig spänning. Scenarier är alternativa vägar, inte prognoser.

**Nästa linje:** från att läsa en enskild siffra → **fråga vad som är beskrivning och vad som är tolkning**, och vad en slutsats vilar på (dataproveniens).

**Börja:** Översikt (beskrivande vs. tolkande) → DAE-guide (resultat).

Planering (DPE) Facilitering (Pronoia) Analys (DAE) · forskare, facilitator, utvecklarpartner, analytiker

# Bilder och fördjupning

Planering (DPE) Facilitering (Pronoia) Analys (DAE)

## Presentationsbilder

Bilderna **genereras från samma markdown-källa** som dessa guider – i en build, som reveal.js-presentationer. De är alltid i synk med guiderna, inte ett separat bildbibliotek att underhålla. Navigera med piltangenterna eller mellanslag; nedåtpilen öppnar ett avsnitts inre bilder.

| Avsnitt | Bilder |
|---|---|
| **Hela guiden** | Bilder |
| Referens | Bilder |

## Genomarbetat exempel

Ett djupare läromaterial är **Food Paradigm 2050** – hela planeringspipelinen körd från början till slut (orientering D, Route B, 19 roller, PHS 12/12, 27/27 kvalitetsgrindar). Det visar metoden i praktiken; se även Simuleringsavsnittet.

| Modul | Relaterar till | Format |
|---|---|---|
| Genomarbetat exempel — Food Paradigm 2050 | Planering (DPE) | Case-kort |

> **Obs – det genomarbetade exemplet är från 2026-05.** Dess *metod* (orientering, panel, teser, perspektivskikt, överlämning) gäller fortfarande, men produktdetaljer har ändrats sedan dess. Den mest aktuella källan är alltid denna guide (DPE/Pronoia/DAE).